

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

GIREIDI YA 12

TSHIVENDA LUAMBO LWA U ENGEDZA LWA U
THOMA (FAL)

BAMMBIRI LA VHURARU (P3)

LUHUHI/THAFAMUHWE 2014

MARAGA: 100

TSHIFHINGA: awara 2½

Bammbiri ili li na masiatari a 6.

NDAELA NA MAFHUNGOTHANGELI

1. Heli bammbiri li na KHETHEKANYO THARU:

KHETHEKANYO YA A: Maanea (50)

KHETHEKANYO YA B: Zwibveledzwa Zwilapfu zwa Vhudavhidzani (30)

KHETHEKANYO YA C: Zwibveledzwa Zwipfufhi zwa Vhudavhidzani/
zwa Tsumbedzi/zwa Mafhungo (20)

2. Fhindulani mbudzo NTHIHI u bva kha khethekanyo INWE na INWE.

3. Nwalani nga luambo lune na khou lingwa ngalwo.

4. Thomani khethekanyo INWE na INWE kha siatari LISWA.

5. Ni fanela u pulana (tsumbo: mapa wa muhumbulo/nyolo/tshati ya nyelelo/maipfi a re khii na zwiinwe), u vhalulula na u sedzulusa mushumo wanu. Pulane yanu i tea u RANGELA maanea.

6. U pulana hothe hu tea u sumbedzwa nga u ralo. Ni eletshedzwa u thutha pulane yothe nga u tala mutalo u budekanyaho khayoy.

7. Ni eletshedzwa lwa tshothe uri ni shumise ndangatshifhinga iyi yo anganywaho:

KHETHEKANYO YA A: Henefha kha minetse ya 80

KHETHEKANYO YA B: Henefha kha minetse ya 40

KHETHEKANYO YA C: Henefha kha minetse ya 30

8. Nomborani phindulo dzanu sa zwe thoho dza nomboriswa zwone kha bammbiri la mbudzo.

9. Nani phindulo INWE na INWE thoho yo teaho.

PFESANI: Musi ni tshi vhalala tshivhalo tsha maipfi, maipfi a re kha thoho ye na nanga HA TEI u katelwa kha itsho tshivhalo.

10. Nwalani nga vhudele nahone zwi no vhalea.

KHETHEKANYO YA A: MAANEA**MBUDZISO 1**

Fhindulani mbudziso NTHIHI kha dza malo dzi tevhelaho. Vhulapfu ha phindulo yaṅu vhu vhe maipfi a u bva kha 250 u ya kha 300.

- 1.1 Dibeithi ye ra vha nayo tshikoloni tsha hashu. [50]
- 1.2 Fhethu ha u ḍimvumvusa vhuponi ha hashu. [50]
- 1.3 Vhana vha tshikolo vha tea u vha vho ambara yunifomo musi vhe tshikoloni tshifhinga tshoṭhe.
- Inwi ni a ima na ili likumedzwa? Tikedzani. [50]
- 1.4 Vhuḍi na vhuṅvi ha u rengela niwana luṅingothendeleki. [50]
- 1.5 Ndi humbula zwe mubebi/muundi wanga vha nndaya zwone. [50]
- 1.6 Talelani zwifanyiso zwi tevhelaho nga vhuronwane uri ni ḍo kona u nanga TSHITHIHI tshine na ḍo niwala maanea ane a anana natsho. Maanea aṅu ni a nee ṭhoho yo teaho:

1.6.1

[50]

1.6.2

[50]

1.6.3

[50]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO IYI YA A:

50

**KHETHEKANYO YA B: ZWIBVELEDZWA ZWILAPFU ZWA
VHUDAVHIDZANI****MBUDZISO 2**

Fhindulani mbudziso NTHIHI kha nna dzi tevhelaho. Vhulapfu ha phindulo yanu vhu vhe maipfi a u bva kha 120 u ya kha 150.

2.1 VHURIFHI HA VHUKONANI

Nwalelani mukomana wanu vhurifhi ni tshi khou mu humbela tshelede ya u renga zwiambaro zwa vhuria sa izwi ni tshi khou tshelwa. [30]

2.2 TSHIPITSHI

Didzhieni ni murangaphanda wa vhagudi tshikoloni tsha hanu ni tshi khou tea u tangedza vhagudi vhaswa vho daho u dzhena tshikolo. Nwalani tshipitshi tshine na do tshi vhalo duma line na do vha tangedza ngalo. [30]

2.3 NGANEAVHUTSHILO YA MUFU

Makhulu wanu vho lovha. Zwino inwi sa muduhulu wavho no humbelwa uri ni nwale nganeavhutshilo yavho. Inwi nwalani nganeavhutshilo yeneyo. [30]

2.4 ATHIKILI YA MAGAZINI

Inwi no nangwa u vha muniwali wa athikili ya magazini ya tshikolo tsha hanu. Nwalani athikili ya iyo magazini ni tshi khou sumbedzela ndila dza kuvhalele kune kwa nga ita uri vhagudi vha phase hu si na vhuleme. [30]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA B: 30

**KHETHEKANYO YA C: ZWIBVELEDZWA ZWIPFUFHI ZWA
VHUDAVHIDZANI/ZWA TSUMBEDZI/ZWA
MAFHUNGO.**

MBUDZISO 3

Fhindulani mbudziso NTHIHI kha tharu dzi tevhelaho. Vhulapfu ha phindulo yanu vhu tea u vha maipfi a u bva kha 80 u ya kha 100.

3.1 KHUNGEDZELO

Khonani yanu ane na shumisana kha zwa muzika o bvisa CD ntswa, a fhedza o ni humbela u mu n'walela khungedzelo ya iyo CD. Inwi n'walani khungedzelo ya iyo CD. [20]

3.2 GARATA YA POSWO

Ni mu'nwaleli wa khoro ya vhagudi. Khoro yeneyo yo ni humbela u n'wala garata ya poswo ni tshi khou livhuwa khamphani ye ya da ya ni fhatela mabunga a u naka tshikoloni tsha hanu. [20]

3.3 NDAELA

Vha ha masipala wa vhuponi ha hanu vho ni fhatela madamu a u gudela u bambela vho humbula mitatisano ya Olimpiki. Inwi n'walani ndaela dzine dza fanela u tevhelwa musi hu tshi khou bambelwa madamuni ayo. [20]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA C: 20
MARAGAGUTE: 100